

ISSN 2278-8158
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
HALF YEARLY RESEARCH JOURNAL

ROYAL

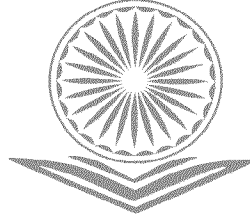
Volume - VIII

Issue - II

December - May - 2019-20

English / Marathi Part - I

Peer Reviewed Refereed
and UGC Listed Journal
Journal No. 47037

ज्ञान-विज्ञान विमुक्तये

IMPACT FACTOR / INDEXING
2019 - 5.756
www.sjifactor.com

❖ **EDITOR** ❖

Assit. Prof. Vinay Shankarrao Hatole
M.Sc (Math's), M.B.A. (Mkt), M.B.A (H.R),
M.Drama (Acting), M.Drama (Prod & Dirt), M.Ed.

❖ **PUBLISHED BY** ❖

Ajanta Prakashan
Aurangabad. (M.S.)

The information and views expressed and the research content published in this journal, the sole responsibility lies entirely with the author(s) and does not reflect the official opinion of the Editorial Board, Advisory Committee and the Editor in Chief of the Journal “**ROYAL**”. Owner, printer & publisher Vinay S. Hatole has printed this journal at Ajanta Computer and Printers, Jaisingpura, University Gate, Aurangabad, also Published the same at Aurangabad.

Printed by

Ajanta Computer, Near University Gate, Jaisingpura, Aurangabad. (M.S.)

Printed by

Ajanta Computer, Near University Gate, Jaisingpura, Aurangabad. (M.S.)

Cell No. : 9579260877, 9822620877 Ph. No. : (0240) 2400877

E-mail : ajanta6060@gmail.com, www.ajantaprakashan.com

ROYAL - ISSN 2278 - 8158 - Impact Factor - 5.756 (www.sjifactor.com)

EDITORIAL BOARD

Prof. P. T. Srinivasan

Professor and Head Dept. of Management Studies,
University of Madras, Chennai.

Dr. Rana Pratap Singh

Professor & Dean, School for Environmental Sciences,
Dr. Babasaheb Bhimrao Ambedkar University
Raebareilly Road, Lucknow.

Dr. P. A. Koli

Professor and Head (Retdf.),
Dept. of Economics, Shivaji University, Kolhapur.

Dr. Kishore Kumar C. K.

Coordinator Dept. of P. G. Studies and Research in
Physical Education and Deputy Director of
Physical Education, Mangalore University, Mangalore.

Dr. Sadique Razaque

University Dept. of Psychology,
Vinoba Bhave University,
Hazaribagh, Jharkhand.

Dr. S. Karunanidhi

Professor & Head, Dept. of Psychology,
University of Madras.

Dr. Uttam Panchal

Vice Principal, Dept. of Commerce and
Management Science,
Deogiri College, Aurangabad.

Dr. Ganesh S. Chandanshive

Asst. Prof. & Head of Dept. in Lokkala Academy,
University of Mumbai, Mumbai.

Dr. Kailas Thombre

Research Guide and Asst. Prof.
Deogiri College Aurangabad.

Dr. Rushikesh B. Kamble

H.O.D. Marathi S. B. College of Arts and
Commerce, Aurangpura, Aurangabad. (M.S.)

Dr. Shekhar Gungurwar

Hindi Dept. Vasant Rao Naik
Mahavidyalaya Vasarni, Nanded.

Dr. Jagdish R. Baheti

H.O.D. S. N. J. B. College of Pharmacy,
Memnagar, A/P. Tal Chandwad, Dist. Nashik.

Dr. Manerao Dnyaneshwar Abhimanji

Asst. Prof. Marathwada College of Education,
Dr. Rafique Zakaria Campus, Aurangabad.

Memon Sohel Md Yusuf

Dept. of Commerce, Nizwa College
of Technology, Nizwa Oman.

PUBLISHED BY

Ajanta Prakashan

Aurangabad. (M.S.)

 CONTENTS OF ENGLISH PART - I

Sr. No.	Name & Author Name	Page No.
1	Creative Innovation through Social Entrepreneurship A Feasible Model for Factor Driven Economies in Asia Syed Azharuddin	1-6
2	Agricultural Marketing an its Channels in India Ruby	7-11
3	An Overview of Agricultural Credit and Agricultural Development in India Dr. Dnyaneshwar Vishnu Gore	12-16
4	Determinants of Total Factor Productivity in Organised Textile Sector of India in Post-Reforms Period Mr. Rajesh V. Shetgaokar	17-22
5	Agricultural Marketing: Challenges and Opportunities Mr. Narendra H. Shegokar	23-27
6	Performance of Agricultural Sector in Kerala: An Overview of Malappuram District Muhammed Jamsheer P.	28-31
7	Climate Change: Impact on Agriculture Mr. Sandip B. Jagtap	32-35
8	New Economic Policy of India - 1991 Dr. J. S. Sawaithul	36-40
9	Indian Agricultural Development in Planning Era Dr. Vinod R. Bansile	41-46
10	Black Money: Causes and Impact Dr. Gayatri S. Tiwari	47-50
11	A Study of Indian Agricultural Challenges and Opportunities Dr. Gande S. V.	51-53
12	Environmental Change and Indian Economy Dr. Snehal N. Deshmukh	54-58
13	Maharashtra Agricultural Competitiveness Project: National Perspective Dr. Sunita Kalakhe	59-64
14	Challenges of Indian Economy Dr. Nilam M. Chhangani	65-68

 CONTENTS OF ENGLISH PART - I

S. No.	Title & Author	Page No.
15	Farmers Suicide in India- The Bitter Reality of Indian Agriculture Dr. Shalini Vermani Prof. V. V. Mulay	69-74
16	India's Drive for Cashless Society New Age Experiment Prof. Snehal D. Bhosale	75-78
17	Analysis of India's Fiscal Position Since 1991-2011 Prof. Maharudra Bibhishan Khose Dr. Shivaji S. Ambhore	79-83
18	Problems of Unemployment in India Dr. Surekha Bhingardive	84-86
19	Research Paper on 'Study on Farmers Suicide in India from Economic Point' Anuja Prabhakar Mudholkar	87-91
20	Artificial Intelligence and its Role in Industries Dr. P. N. Ladhe	92-98
21	Female Farmer: An Influential but Neglected Segment in Indian Rural Agriculture Dr. Mrs. Manisha Vinay Aole	99-103
22	Issues and Priorities for India Dr. Ganesh B. Darade	104-106
23	Cash less economy Evolution methods and Determinants Mr. Vijayakumar Jadhav	107-111
24	Problem of Food Security and Ecological / Sustainable Agriculture in India Ms. Rajashri Pandit	112-115
25	The Problem of Black Money Dr. Hiralal Vaman Chavan	116-119
26	Service Sector in the Indian Economy Dr. Prashant G. Koppad	120-123
27	PC Based Precision Current Source for Electrochemical Deposition of Conducting Polymer Thin Films for Sensor Applications Smt. Ishrat Bano Ibrahim Shaikh	124-128

❧ CONTENTS OF MARATHI PART - I ❧

अ.क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१	संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचे स्वरूप मतसागर राणी नानासाहेब	१-७
२	मराठी संगीत नाटक एक मागोवा (कालखंड सन १८८५ ते सन १९३०) डॉ. सौ. निलम मुकुंद बोकील	८-१२
३	मैदानी स्पर्धा: एका विस्तृत क्रीडा प्रकाराचा अभ्यास डॉ. संभाजी वाघमारे	१३-१७
४	औरंगाबाद शहरातील निम्न प्राथमिक स्तरावर विद्यार्थ्यांच्या दफ्तराच्या ओझाच्या अभ्यास डॉ. सुहास पाठक विष्णुकांत विश्वनाथ आमलापुरे	१८-१९

४. औरंगाबाद शहरातील निम्न प्राथमिक स्तरावर विद्यार्थ्यांच्या दफ्तराच्या ओझ्याच्या अभ्यास

डॉ. सुहास पाठक

सहाय्यक प्राध्यापक, मार्गदर्शक, शिक्षणशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

विष्णुकांत विश्वनाथ आमलापुरे

संशोधक विद्यार्थी, शिक्षणशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

सारांश

1. प्रास्ताविक

पूर्वी गुरुशिष्यांची परंपरा असल्याने शिष्य गुरुगृही जाऊन शिक्षण घेत असे पूर्वी दसर राहात नसे व विषय हे राहात नसे. पूर्वी सर्व विषयांच्या अनुसंधाने तोंडी शिक्षण होते. उदा. भूगोल शिकविताना शिक्षक भौगोलिक रचना सांगण्यासाठी निसर्गात घेऊन जात असत. व त्या ठिकाणी माहिती सांगत असे. विज्ञानाबाबत ही होते त्यामुळे व्यवसायिक, सामाजिक, बौद्धिक, मानसिक, शारीरिक, इत्यादी सर्व घटकांचे शिक्षण पूर्वी तोंडी पद्धतीने घेत असे होते.

पूर्वी गुरुजी विद्यार्थ्यांकडून प्रत्यक्ष कार्य करून घेत असे आणि त्यातील विद्यार्थी विषय विशेष नावीन्य मिळवत मिळवत असे. पूर्वी शिक्षणाला खूप महत्त्व होते आता पण आहे. ते सध्याच्या स्पर्धात्मक युग असल्याने विद्यार्थी फक्त विद्या या स्पर्धेसाठी परीक्षण आरती बनलेला आहे व गुरुजींच्या मागेलागला आहे.

पूर्वीचा विद्यार्थी हा विशेष ज्ञान विद्या प्राप्त करून घेत असत. आणि त्याचा उपयोग समाजात करत असे. पूर्वी विशेष शाळेची औपचारिक इमारत नव्हती विशेष खोल्या होत्या ते आश्रम होते व विद्यार्थ्यांना गुरु विषय विद्या शिकवत असत. गुरु हे विद्यार्थी हा पूर्ण ज्ञानसंपन्न झाल्याशिवाय कशाला घरी पाठवत नसत. पण 12 -14 वर्षे हे वर्षे हे विशेष गुरुगृही राहून ज्ञान प्राप्त करत असते.

गुरु शिष्याला हा पूर्ण ज्ञानी झाला, असे वाटल्यानंतर घरी पाठवत असे पण आधुनिक काळात आपण या सर्वांची चित्र उलटे झालेले दिसून येत. असे त्यामध्ये विद्यार्थी हा शाळेत जातो तेथे राहून ज्ञान प्राप्त ग्रहण करतो शिक्षक स्वतः ज्ञान देण्यासाठी येथे येतात. विद्यार्थी त्याच्याकडे येत नाही या सर्व विक्रीसाठी विद्यार्थ्यांना पुस्तक रुपये आधार मिळालेले असते. त्यामुळे दिवसेंदिवस यांच्यामध्ये फार मोठ्या प्रमाणात बदल झालेला दिसून येतो.

याचा परिणाम म्हणून विद्यार्थ्यांच्या दसरामध्ये पुस्तकांचा संच तयार झाला आहे. यामध्ये नियमित यांचा यांचा वापर होत आहे. त्यामध्ये प्रत्यक्षात अंतराचे व जे हे खऱ्या अर्थाने वाढलेले आहे. असे संशोधकाला हे दिसून असल्यामुळे हे संशोधन हाती घेतले आहे.

2) संशोधनाचे उद्दिष्ट

1. औरंगाबाद शहरातील विद्यार्थ्यांच्या दसर घेऊन जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा शोध घेणे.

2. औरंगाबाद शहरातील विद्यार्थी दसरांचे किती वर्षे घेऊन जातात याचा शोध घेणे.
3. विद्यार्थ्यांचे वय व दसरांचे ओझे यांचे प्रमाण शोधणे.
4. औरंगाबाद शहरातील विद्यार्थ्यांच्या दसरातील शैक्षणिक साहित्याची तपासणी करणे.
5. विद्यार्थ्यांच्या दसराचे वजन कमी करण्यासाठी शिफारशी करणे.

3. संशोधन परिकल्पणा

1. औरंगाबाद शहरातील प्राथमिक स्तरावरील विद्यार्थ्यांच्या दसराचे वजन निकषानुसार नाही.
2. औरंगाबाद शहरातील प्राथमिक स्तरावरील विद्यार्थ्यांच्या दसरामुळे त्यांच्या शारीरिक, मानसिक ताण निर्माण होतो.

4. संशोधनाचा न्यादर्श

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने औरंगाबाद शहरातील एकूण 1037 शाळा पैकी 8 शाळेची निवड करण्यात आली आहे तसेच या शाळेतील 848 विद्यार्थ्यांची नमुना म्हणून निवड करण्यात आली आहे.

5) कार्यपद्धती

प्रस्तुत अशा नाकाने सुरुवात संशोधनाचा आराखड्यानुसार झाली त्याचप्रमाणे मार्गदर्शकांच्या सूचनेनुसार आतड्यांची निर्मिती करण्यात आली त्यानंतर सदर संशोधनासाठी असणारे संबंधित संस्थेची माहिती गोळा करण्यात आली. त्यानंतर संशोधकांनी औरंगाबाद शहरातील शाळांची निवड केली संशोधकांनी शाळेतील तेथील मुख्याध्यापकांना प्रश्नावली भरून देण्यासाठी नियमन विनंती पत्र देण्यात आले व शिक्षकाकडून प्रश्नावली भरून घेण्यात आले आहे त्याचप्रमाणे सदरील शाळेमध्ये आज 848 उद्या करून त्यांचा दसरांचे वजनाचे मूल्यमापन करण्यात आले आहे.

6) समारोप

औरंगाबाद शहरातील प्राथमिक व उच्च प्राथमिक निम्न स्तरावरील विद्यार्थ्यांच्या दसरांचे व ज्यांचा अभ्यास करताना संशोधकाने आपल्या अभ्यासक्रमातून संशोधनातून विद्यार्थ्यांच्या दसरामध्ये विशेष विशेष काही अन्यत्र पुस्तकांची यादी परत त्या ठिकाणी विशेष अशी बाब म्हणून लक्ष देण्यात आले आहे. आणि त्या ठिकाणी विद्यार्थ्यांच्या दसराचे वजन अभ्यास बघत असताना जास्तीचे आहे हे सिद्ध झाले आहे.

7) संदर्भसूची

1. जोशी व सदावर्त 2007, शैक्षणिक संशोधन पद्धती व संख्याशास्त्र, आदित्य पब्लिकेशन्स नांदेड.
2. सुहास पाठक 20 10, संशोधनाचा आराखडा, सूर्यकांत घाणेकर कीर्ती प्रकाशन, औरंगाबाद.
3. पेंडके प्र.सू.2007, शैक्षणिक मूल्यमापन आणि कृती संशोधन मृणमयी प्रकाशन, औरंगाबाद.
4. षटकार व जोशी 2007, शैक्षणिक मूल्यमापन आणि कृतिसंशोधन मृणमयी प्रकाशन, औरंगाबाद